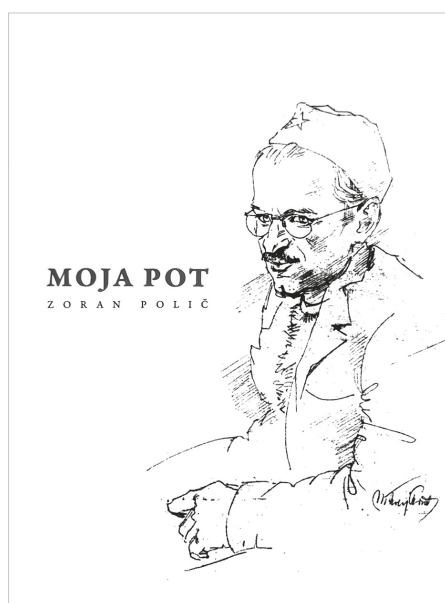

POROČILA IN OCENE – REPORTS AND REVIEWS

ZORAN POLIČ: MOJA POT!
Preteklost naj politiki prepustijo
zgodovini. Urednik Marko Polič,
samozaložba, Ljubljana 2024, 379 str.

Slovenski pravnik, partizan, prvoborec in politik Zoran Polič (partizansko ime Marko Skalar) se je rodil 20. decembra 1912 pri Sv. Lenartu v Slovenskih goricah, umrl pa 12. junija 1997 v Ljubljani. Leta 1937 je diplomiral na Pravni fakulteti v Ljubljani, kjer je bil predsednik Društva študentov PF in poleg tega izredno dejaven tudi v sokolski organizaciji. Po aprilski okupaciji jugoslovanske Slovenije leta 1941 je postal aktivni udeleženec NOB 1941–1945. Po drugi svetovni vojni je opravljal pomembne

politične funkcije v republiki Sloveniji in v jugoslovanski federaciji; dejaven je bil tudi na športnem področju, saj se je že kot otrok vključil v dejavnost Sokola v Lenartu (v njem je bil njegov oče Davorin Polič športni vaditelj in tesni sodelavec dr. Milana Goriška) in bil leta 1937 v Ljubljani v ožjem krogu levega krila Sokola, ki je 26. aprila leta 1941 vstopilo v organizacijo OF kot ena od ustanovnih skupin.

Avtor, ki ga najstarejši Lenartčani in nekateri še živi člani predvojnega Sokola dobro poznajo, je na začetku spominov, ki jim je dal pomenljivi podnaslov *»Nekaj bežnih zapisov iz ne preveč razburljivega pa vendar prijetnega življenja, kakor sta ga dali usoda in lastna prizadevnost«*, orisal svoje otroštvo in mladost, ki ju je preživel v Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Zapisal je, da se je rodil v malomeščanski družini, ki se je komaj iztrgala iz kmetstva, saj so bili očetovi starši še trdni kmetje, ki so prišli do zemlje z delom in potikanjem po raznih – celo graščinskih – službah, kot so delavci, oskrbniki ali najemniki, ki pa so imeli pred seboj eno samo željo – čimprej imeti svoj košček zemlje. Kratki odlomek je namenil predstaviti trga Sv. Lenart v Slovenskih goricah, ki je gospodarsko dolgo le živetaril, saj se je večina prebivalstva ukvarjala s kmetijstvom, medtem ko je bilo središče trga izrazito uradniško. Gospodarsko Lenart dolgo ni bil pomemben in je imel po prvi vojni tudi meščansko

šolo. Čeprav je v trg v tem času prišlo kar nekaj intelektualcev, je njegov utrip vendarle odredilo predvsem razpoloženje, ki je vladalo (dobro ali slabo) med kmetiskim delom prebivalstva. *»To se je kazalo tudi v političnem življenju, ko je bil trg po prvi svetovni vojni dolga leta po zaslugi intelektualcev v trgu in še posebej sokolskega društva v rokah liberalcev. Šele po uvedbi diktature v stari Jugoslaviji so tudi v Lenartu za nekaj časa zagospodarili klerikalci, kot privesek (po zaslugi dr. Korošca) enotne jugoslovanske stranke JRTZ. V takšnem ozračju in splošnem razpoloženju so se pričeli oblikovati tudi moji pogledi na življenje.«* V spominih na mladostna leta v Lenartu in na gimnazijsko šolanje na mariborski realki omenja druženja z vrstniki in odnose med dijaki in profesorji na gimnaziji ter tudi utrip rojstnega Lenarta, v katerem je društvo Sokol pod Goriškovim vodstvom igralo pomembno družbeno-kulturno in politično vlogo.

Knjigo spominov politika in slovensko goriškega rojaka iz Lenarta Zorana Poliča je uredil njegov sin Marko Polič. Prinaša zanimivo branje avtorjevih avtentičnih pogledov in razmišljanj o času, ki ga je sodoživljal in sooblikoval, tako v predvojnem levem krilu Sokola kot predvsem med okupacijo 1941–1945, ko je bil med vodilnimi člani OF in nosilci narodnoosvobodilnega gibanja na Slovenskem. Za bralce bo še posebej zanimivo prebiranje njegove korespondence s političnimi in vojaškimi voditelji NOB, s katerimi se je včasih v nekaterih pogledih tudi razhajal. Knjiga prinaša nekaj zanimivih, celo novih dejstev oz. dopolnitev vedenja o tem času, ki ga je dodobra osebno zaznamoval prav Zoran Polič.

Ne samo v Sloveniji, pač pa tudi v nekdanji Jugoslaviji, saj je opravljal mnoge odgovorne funkcije v organih federacije v Beogradu. Ta osrednji del knjige, ki ga je urednik Marko Polič, v celoti objavil tako, kot ga je oče Zoran napisal, v sklepnem delu dopolnjuje veliko dragocenega dokumentarnega in fotografskega gradiva, Poličeva korespondenca s političnimi somišljeniki in sodelavci pred in med drugo svetovno vojno, časopisni članki in fotografski utrinki o njegovem delovanju v predvojnem Sokolu in v povojnih športnih organizacijah. Med njimi naj omenimo jugoslovanski Olimpijski komite, ki ga je Polič vodil kot predsednik. Knjigo na svojevrstni, lahko rečemo tudi simbolični način zaključuje Poličevo pismo prvemu predsedniku samostojne in demokratične Slovenije Milanu Kučanu leta 1994. V njem se je dotaknil tudi sprave na Slovenskem in praznovanja 50-letnice zmage nad fašizmom leta 1995. *»Sem odločno za spravo med Slovenci. Toda povsem zgrešeno je graditi spravo na nekem pomirjenju med partizani in belogardisti. To bi bilo iskanje rešitve v preteklosti; graditi le na zgodovini, ne pa na sedanjosti, pa je zgrešeno in nerealno (in razen tega, preveč je bilo krvi in žrtev na obeh straneh, toda ne po krivdi partizanov). Sprava mora biti akt sedanjih nosilcev političnega življenja (torej strank), ki z njim ugotavljajo najpomembnejše stične točke gospodarskega, političnega, kulturnega in sploh celotnega družbenega življenja Slovencev in s tem trasirajo pot v bodočnost. Preteklost naj politiki prepustijo zgodovini. V dokumentu o spravi, ki bi ga moral sprejeti parlament (in morda podpreti sindikati, zbornica in razna združenja), bi se sicer morali dotakniti*

globalno tudi preteklosti z nekaj dejstvi, toda le kot tiste resnice za današnji čas, ki nas vse s to preteklostjo povezuje in nam kot Slovencem dajejo pomembno mesto v svetovni protifašistični združbi,» je zapisal Zoran Polič o slovenski spravi leta 1994. Zelo zanimiv pogled enega od nosilcev protifašističnega odpora in komunistične revolucije med drugo svetovno vojno na Slovenskem. Poglede na spravo med Slovenci v pismu predsedniku Milanu Kučanu leta 1994 je zaključil z razmišljanjem: *»menim, da je skrajni čas, da nekdo jasneje in odločneje zastavi besede za pravo resnico o preteklosti in da s tem tudi zaustavi parlament v tistih dejanjih, ki z bruhanjem nestrpnosti in sovraštva (na primer Pučnik) grozijo s še večjo in bolj poglobljeno delitvijo med Slovenci, kot pa je bila ona izpred vojne med staro in mlado Slovenci oziroma med klerikalci in liberalci.«*

Naj ob koncu izpostavim še urednikove besede, da so *»spomini njegovega očeta, sokola, partizana in politika Zorana Poliča nastajali z občasnimi dnevniškimi in podobnimi zapisi, z dopisovanjem s tovarišicami in tovariši pred in med vojno, s predvojnimi in medvojnimi objavami in gradivi ter potem v prvih poveljskih letih, ko je napisal jedro teh spominov. Oče je svoje spomine dopolnjeval vse do svojih zadnjih dni s preverjanjem različnih podatkov in dodajanjem zapisov ter premišljanjem o vzrokih za propad SFRJ in samoupravnega socializma. Spomini sicer obravnavajo predvsem medvojno obdobje 1941–1945, v razmeroma manjšem obsegu pa posegajo tudi v predvojna in poveljska leta,«* je zapisal urednik Marko Polič.

Poličevi spomini bodo kot vir prišli prav tudi zgodovinarjem. Ne sicer

zaradi novih podatkov o različnih dogodkih in pojavih, ki jih avtor opisuje, pač pa predvsem zaradi njegovih osebnih pogledov o vzrokih za nekatere odločitve, kot je vstop levega krila Sokola in Zorana Poliča osebno v OF aprila leta 1941. Zanimiva so tudi razmišljanja o delovanju v tej organizaciji in še bolj o medsebojnih odnosih vplivnih funkcionarjev ustanovnih skupin znotraj OF od njene ustanovitve in Dolomitske izjave in vse do konca vojne leta 1945 ter kasnejšega preoblikovanja v SZDL, v kateri je bil med vplivnimi funkcionarji tudi Zoran Polič.

Marjan Toš

38. MAISTROVE SPOMINSKE PRIREDITVE V OBČINI LENART
Dr. Milan GORIŠEK, slovenski narodnjak in liberalni politik, lenarški župan 1925–1936, voditelj Sokola, lovski in gasilski funkcionar in odvetnik pri Lenartu v Slovincih

Letošnje, sicer pa že 38. Maistrove spominske prireditve v občini Lenart, so letos posvetili spominu na dr. Milana Goriška, ki je pred 120 leti prišel v Lenart in v tem kraju pustil globoke sledi. Ob tej priložnosti so mu na hiši, v kateri je uradoval na današnji Ptujski cesti 1 nasproti stare šole, odkrili spominsko ploščo in nato v lenarškem domu kulture pripravili še proslavo v počastitev dneva Rudolfa Maistra. Pri zorišče letošnjega dogajanja je bilo namesto na Zavrhu v Lenartu, v katerem